

Y PANEL TROSOLWG ANNIBYNNOL AR WASANAETHAU MAMOLAETH

Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg

Adroddiad Cynnydd
Crynodeb Gweithredol
Medi 2020

RHAGAIR

Ar 30 Ebrill 2019, yn dilyn cyhoeddi adolygiad a gynhaliwyd ar y cyd rhwng Coleg Brenhinol yr Obstetryddion a'r Gynaecolegwyr a Choleg Brenhinol y Bydwagedd, cyhoeddodd y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ei fod yn rhoi'r gwasanaethau mamolaeth yng nghyn Fwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf mewn 'mesurau arbennig'.

Fel rhan o becyn o fesurau a luniwyd i gefnogi ei ymyriad, penododd y Gweinidog banel annibynnol i ddarparu'r oruchwyliaeth sy'n angenrheidiol i sicrhau bod Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg yn mynd i'r afael â'r methiannau a ganfuwyd gan y Colegau Brenhinol mewn modd amserol, agored a thryloyw sy'n rhoi'r menywod a'r teuluoedd yr effeithiodd yr adolygiad arnynt wrth galon y broses.

Mae gofyn i'r Panel gyflwyno adroddiad cynnydd i'r Gweinidog bob chwe mis. Mae'r adroddiad hwn, sef y pedwerydd a gyhoeddwyd hyd yma, yn cynnwys y cyfnod rhwng mis Ebrill a mis Medi 2020.

Oherwydd ei ddyluniad, mae'r adroddiad hwn yn fwy cryno nag adroddiadau blaenorol. Nid yw'n cynnwys gwybodaeth gefndirol fanwl nac yn ailadrodd y dadansoddiadau a'r casgliadau o adroddiadau blaenorol i raddau helaeth.

Mae modd gweld adroddiadau blaenorol a gwybodaeth arall, gan gynnwys cylch gorchwyl y Panel, [yma](#) neu ar wefan Llywodraeth Cymru.

Mick Giannasi (Cadeirydd)

Cath Broderick (Aelod Lleyg)

Alan Cameron (Arweinydd Obstetreg)

Christine Bell (Arweinydd Bydwreigiaeth)

Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg

Y Panel Trosolwg Annibynnol ar Wasanaethau Mamolaeth

Mae **Mick Giannasi** (Cadeirydd) yn Gadeirydd Gofal Cymdeithasol Cymru. Roedd yn arfer bod yn Gadeirydd Bwrdd Ymddiriedolaeth GIG Gwasanaethau Ambiwlans Cymru. Bu'n Gomisiynydd Llywodraeth Cymru ar gyfer Cyngor Sir Ynys Môn ac yn Brif Gwnstabl Heddlu Gwent.

Mae **Cath Broderick** (Aelod Lleyg) yn Gymrawd Anrhydeddus o Goleg Brenhinol yr Obstetryddion a'r Gynaecolegwyr, a hi yw awdur yr adroddiad *Gwrando ar Farn Menywod a Theuluoedd am Ofal Mamolaeth Cwm Taf* a gyhoeddwyd yn 2019. Mae ganddi brofiad helaeth o ymgysylltu â chleifion a'r cyhoedd, ac roedd wedi cefnogi'r ymateb i Ymholiad Kirkup ym Mae Morcambe.

Mae gan **Alan Cameron** (Arweinydd Obstetreg) 26 mlynedd o brofiad fel Obstetregydd Ymgynghorol, a chafodd ei benodi'n Arweinydd Clinigol Cenedlaethol Obstetreg a Gynaecoleg ar gyfer Grŵp Cydweithredol yr Alban ar Wella Ansawdd Gwasanaethau Mamolaeth a Phlant yn ddiweddar.

Mae gan **Christine Bell** (Arweinydd Bydwreigiaeth) dros 30 mlynedd o brofiad o weithio fel bydwraig yn Lloegr. Am ddeg o'r rheini bu'n Bennaeth Bydwreigiaeth, ac mae'n Asesydd Bydwreigiaeth dynodedig gyda Choleg Brenhinol yr Obstetryddion a'r Gynaecolegwyr.

CRYNODEB GWEITHREDOL

Pan gyflwynodd y Panel ei adroddiad diwethaf ym mis Ebrill 2020, daeth i'r casgliad bod y Bwrdd Iechyd ar y trywydd iawn i gyflawni yn erbyn argymhellion y Colegau Brenhinol. Roedd y Panel hefyd yn credu bod y Bwrdd Iechyd yn gwneud cynnydd da tuag at ei uchelgais tymor hwy o greu gwasanaeth mamolaeth a newyddenedigol rhagorol y gallai ei staff a'i gymunedau fod yn falch ohono.

Roedd llawer i'w wneud o hyd i gyflawni'r uchelgais honno ac yn sicr doedd dim lle i laesu dwylo. Fodd bynnag, prif bryder y Panel ar y pryd oedd p'un ai a allai'r Bwrdd Iechyd gydgrynhoi ac adeiladu ar ei gyflawniadau cynnar ac yntau'n wynebu pandemig COVID-19 a'i heriau gweithredol ac ymarferol anrhagweladwy, a oedd ond yn megis dechrau dod i'r amlwg.

Chwe mis yn ddiweddarach, er nad oes amheuaeth bod goblygiadau wedi deillio o COVID-19, mae'r Panel yn credu bod y Bwrdd Iechyd wedi gwneud yn **arbennig o dda i barhau i ganolbwyntio a chadw momentwm** mewn amgylchiadau anodd a heriol, a'i fod, yn sgil hynny, wedi gwneud **cynnydd cynyddrannol pellach** yn erbyn ei gynlluniau gwella mamolaeth.

I ddod i'r casgliad hwnnw, mae'r Panel wedi ystyried ystod o dystiolaeth a gwybodaeth sydd wedi'u nodi yn yr adroddiad a ganlyn. Yn gryno:-

- er gwaethaf pwysau yn y system gofal iechyd fel arall, mae'r Bwrdd Iechyd a'i uwch reolwyr wedi parhau i ymrwymo'n llwyr i'r Rhaglen Gwella Mamolaeth, heb leihau lefel yr ymgysylltiad â'r broses oruchwylio i raddau arwyddocaol;
- mae'r trefniadau rheoli rhaglenni mewnol, sy'n cefnogi'r Rhaglen Gwella Mamolaeth, wedi cael eu cynnal heb golli ffocws na momentwm i raddau arwyddocaol, na lleihau adnoddau na chapasiti fel arall;
- mae'r gefnogaeth i Raglen Adolygiadau Clinigol y Panel wedi cael ei chynnal ar yr un lefelau ag yr oedd cyn COVID-19, ac mae staff ychwanegol (gan gynnwys rhai nad oeddent yn gallu gweithio ar y rheng flaen am resymau iechyd a diogelwch) wedi dod i mewn ar sail ad hoc er mwyn cyflymu'r cynnydd.

Mae'r ymrwymiad parhaus a'r momentwm cyson wedi galluogi cynnydd cynyddrannol pellach yn erbyn y Rhaglen Gwella Mamolaeth. Dyma'r camau mwyaf nodedig:-

- mae 12 yn rhagor o'r 79 cam gweithredu yn y Cynllun Gwella Mamolaeth wedi cael eu cyflawni, sy'n golygu bod y cyfanswm sydd wedi'u cyflawni yn 53¹ erbyn hyn;
- mae dau o'r tri cham gweithredu 'gwneud yn ddiogel' a nodwyd yn adroddiad y Colegau Brenhinol (cynllunio'r gweithlu a chanllawiau) wedi cael eu cyflawni erbyn hyn, sy'n golygu mai dim ond un (newid diwylliannol tymor hir) y mae angen ei sefydlu;

¹ Yn ogystal â'r 12 cam gweithredu a gyflawnwyd, cafodd 6 arall eu tynnu o'r Cynllun fel rhan o ymarfer cydgrynhoi. Ceir mwy o fanylion yn Adran 3 yr adroddiad ac yn Atodiad A.

- mae cynnydd pellach wedi cael ei wneud yn erbyn y matricesau aeddfedrwydd yn y Fframwaith Integredig ar gyfer Asesu Perfformiad a Sicrwydd (IPAAF), ac mae'r tri pharth yn cael eu hasesu fel rhan o'r cam 'CANLYNIADAU' nawr.

Ar yr un pryd, mae datblygiadau eraill wedi bod, sydd wedi cryfhau capasiti a gallu'r Bwrdd Iechyd i gynnal y gwelliannau hynny yn y tymor hwy, yn fwyaf nodedig:-

- mae'r Tîm Gwella Mamolaeth wedi cael ei integreiddio â'r gwasanaeth mamolaeth, sy'n golygu bod modd pontio i ddull gwelliant parhaus sy'n 'eiddo' i staff rheng flaen ac wedi'i sefydlu mewn gweithrediadau o ddydd i ddydd;
- Mae gwelliant i'r gwasanaeth newyddenedigol wedi'i sefydlu gyda'r Rhaglen Gwella Mamolaeth. Hefyd, cytunwyd ar drefniadau goruchwyllo ar y cyd a sefydlwyd sylfaen ar gyfer gwelliant pellach;
- mae'r Rhaglen Gwella Mamolaeth wedi cael ei hymestyn i Ysbyty Tywysoges Cymru ym Mhen-y-bont ar Ogwr² er mwyn gallu datblygu gwasanaethau mamolaeth a newyddenedigol yn gyson ar draws ardal y Bwrdd Iechyd;
- mae'r Cynllun Gwella Mamolaeth wedi cael ei ailfodelu i fod yn offeryn mwy deinamig sydd â cherrig milltir a thargedau cliriach, yn ogystal â ffocws tymor hwy ar welliant parhaus y tu hwnt i argymhellion y Colegau Brenhinol;
- er bod COVID-19 wedi atal y rhaglen ymgysylltu a chyfathrebu rhag cael ei chyflwyno'n llawn, mae'r Bwrdd Iechyd wedi datblygu ffyrdd newydd o gyfathrebu â menywod drwy ddefnyddio mwy ar gyfryngau cymdeithasol ac ymgysylltu rhithiol drwy'r fforwm My Maternity My Way;
- mae cynnydd cadarn wedi cael ei wneud yn erbyn y rhan fwyaf o'r 14 cam gweithredu a nodir fel 'camau nesaf' yn adroddiad blaenorol y Panel.

Er gwaethaf y cynnydd pellach hwn, mae'n bwysig pwysleisio bod llawer o waith i'w wneud o hyd er mwyn cyflawni argymhellion y Colegau Brenhinol, ac mae mynd ar drywydd statws rhagorol yn dal yn uchelgais tymor hwy. Yn benodol:-

- mae nifer o argymhellion y Colegau Brenhinol yn dal heb eu cyflawni ac, er eu bod ar y gweill, maent yn ymwneud yn bennaf â meysydd fel newid diwylliant a chapasiti arwain, a fydd yn cymryd amser i'w sefydlu;
- mae gwaith i'w wneud o hyd i roi cynlluniau gwella ar waith yn llawn mewn meysydd fel rheoli pryderon a chwynion, a bydd angen cyflawni'r rhaglen waith sy'n deillio o weithgareddau ymgysylltu cynharach;
- er bod integreiddio gwasanaethau newyddenedigol yn y Rhaglen Gwella Mamolaeth wedi bod yn gam ymlaen o ran darparu gwasanaeth di-dor i fenywod a theuluoedd, mae wedi golygu gwaith ychwanegol a mwy o gymhlethdod, a rhaid rheoli hyn yn ofalus.

² Cafodd adolygiad y Colegau Brenhinol ei gynnal yn ardal Cwm Taf gynt, a dim ond i Ysbyty Tywysog Cymru ac Ysbyty Brenhinol Morgannwg mae'r trefniadau i uwchgyfeirio'r mesurau arbennig yn berthnasol. Fodd bynnag, ers yr amser hwnnw, mae'r Bwrdd Iechyd wedi cymryd cyfrifoldeb dros wasanaethau mamolaeth a newyddenedigol sy'n cael eu darparu yn Ysbyty Tywysoges Cymru. Er nad yw Ysbyty Tywysoges Cymru mewn mesurau arbennig, mae'n bwysig bod gwasanaethau'n cael eu darparu'n gyson ac mae'r Bwrdd Iechyd wedi cytuno i weithio gyda'r panel i sicrhau bod hyn yn cael ei gyflawni.

Yn ogystal â hyn, mae rhai gweithgareddau (ymysg y rhai mwyaf nodedig mae rhaglenni datblygu arweinyddiaeth, newid diwylliant a hyfforddiant cyfathrebu) wedi cael eu gohirio o ganlyniad i COVID-19 ac mae pwysau gweithredol wedi amharu ar gynnydd mewn meysydd pwysig fel rheoli salwch, cwblhau cynlluniau swyddi meddygon ymgynghorol a chydymffurfiad PADR.

Mae hefyd yn bwysig pwysleisio, er bod technoleg rithiol yn cael ei defnyddio mewn modd arloesol, ei bod yn anochel bod y sefyllfa wedi cyfyngu ar y cyfleoedd i ymgysylltu â menywod a theuluoedd ac roedd yn rhaid gohirio rhai elfennau o ddewis. Er enghraifft, roedd y Bwrdd Iechyd o'r farn ei bod yn angenrheidiol cau Uned Geni Tirion yn Ysbyty Brenhinol Morgannwg er mwyn rheoli effaith salwch cysylltiedig â COVID-19 yn ddiogel.

Bydd angen adsefydlu ac adfywio'r holl bethau hyn cyn gynted ag y bo'r sefyllfa bresennol yn caniatáu hynny, oherwydd maent yn hollbwysig er mwyn sicrhau gwelliant cynaliadwy yn y tymor hwy. Mae gan y Bwrdd Iechyd gynlluniau i wneud hynny ond mae'n bwysig bod unrhyw oedi yn cael ei leihau i'r graddau mwyaf posibl. Mae'r materion hyn a materion eraill yn cael eu hadlewyrchu yn y 'camau nesaf' sy'n cael eu nodi drwy'r adroddiad a'u crynhoi yn Adran 9 fel ffocws y dylai'r Bwrdd Iechyd roi sylw iddo yn ystod y cyfnod adrodd nesaf.

I gloi'r Crynodeb Gweithredol hwn, mae dau beth pwysig yr hoffai'r Panel eu pwysleisio; cafeat am y cynnydd sydd wedi cael ei wneud dros y chwe mis diwethaf yw un, a chyfle sy'n dod i'r amlwg yng ngham nesaf taith y Bwrdd Iechyd tuag at welliant yw'r llall.

Mae'r cafeat yn un pwysig. Yn ystod y chwe mis diwethaf, does dim amheuaeth bod y Bwrdd Iechyd wedi gwneud cynnydd pellach yng nghyswllt ei gynlluniau gwella mamolaeth, yn enwedig o ran cyflawni yn unol ag argymhellion y Colegau Brenhinol. Drwy ei fecanweithiau sicrwydd mewnol, mae wedi dod i'r casgliad bod 12 yn rhagor o argymhellion y Colegau Brenhinol wedi cael eu cyflawni a'u sefydlu mewn ymarfer gweithredol.

Fel y gwnaed yn flaenorol, mae'r Panel wedi asesu'r dystiolaeth y mae'r Bwrdd Iechyd wedi seilio ei benderfyniad i gymeradwyo'r argymhellion hynny arni ac, mewn termau cyffredinol, mae sicrwydd rhesymol bod y penderfyniadau hynny'n briodol. Fodd bynnag, gan ystyried y cyfyngiadau yn sgil COVID-19, nid yw'r broses ddilysu wedi bod mor gadarn ag y byddai wedi bod dan amgylchiadau eraill. Yn benodol:-

- mae'r broses adolygu tystiolaeth wedi cael ei chyfyngu i asesu tystiolaeth ar bapur a sgysiau treiddgar gydag uwch reolwyr a chlinigwyr yn defnyddio technoleg o bell;
- nid oes unrhyw gyfle wedi bod i roi'r dystiolaeth ar brawf drwy gynnal ymweliadau ag unedau gweithredol a chynnal sgysiau strwythuredig â staff mewn lleoliadau gweithredol;
- mae rhai o'r trefniadau monitro yr arferai'r Panel ddibynnu arnynt ar gyfer dilysrwydd (e.e. arolwg PALS o brofiadau menywod) wedi cael eu hatal dros dro;

- mae cyfle cyfyngedig wedi bod i driongli asesiadau'r Panel â thystiolaeth a gwybodaeth o ffynonellau eraill, ac mae gweithgareddau ymchwilio ar y safle a gynhelir gan gyrff archwilio allanol (e.e. Archwilio Cymru ac Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru) a sefydliadau eraill (e.e. Addysg a Gwella Iechyd Cymru a'r Cyngor Iechyd Cymuned) wedi cael eu hatal, eu hailraglennu neu eu cynnal o bell.

Mae'r Panel yn ei ystyried yn galonogol bod trefniadau monitro a sicrwydd mewnol y Bwrdd Iechyd wedi cael eu cryfhau'n gynyddrannol dros y deunaw mis diwethaf a does dim rheswm penodol i amau cadernid ei asesiad mewnol. Fodd bynnag, mae'n golygu bod lefel y sicrwydd annibynnol y gellir ei roi yn fwy cyfyngedig nag y bu ar achlysuron blaenorol.

Ar y sail honno, yn ystod y cyfnod adrodd nesaf, bydd angen i'r Panel ailymweld â rhai o'r argymhellion y nodir eu bod wedi'u cyflawni yn ystod y cyfnod presennol er mwyn sicrhau eu bod wedi cael eu sefydlu mewn ymarfer gweithredol ac yn parhau i fod ar waith. Bydd y broses honno'n cael ei hymgorffori ym mlaen-gynlluniau'r Panel.

Mae'r cyfle sy'n dod i'r amlwg yn ymwneud â'r camau nesaf yn y Rhaglen Adolygiadau Clinigol. Gyda chymorth y Bwrdd Iechyd a Llywodraeth Cymru, mae cyflymder a momentwm y Rhaglen Adolygiadau Clinigol wedi cael eu cynnal drwy gydol y cyfnod presennol, er gwaethaf y cyfyngiadau ar deithio a chyswllt cymdeithasol a roddwyd ar waith yn sgil COVID-19.

O ganlyniad i hyn, mae'r ymarfer o edrych yn ôl ar 2016-18 wedi hen ddechrau ac, yn ystod y cyfnod adrodd nesaf, bydd y Panel yn dechrau ysgrifennu at y menywod a'r teuluoedd sydd yn y grŵp cyntaf (y categori marwolaethau a morbidrwydd ymysg mamau) i rannu canfyddiadau unigol yr adolygiad. Rhagwelir hefyd y bydd y Panel yn cynhyrchu ei adroddiad cyntaf ar gyfer y cyhoedd tua diwedd y flwyddyn, a fydd yn crynhoi'r prif themâu sy'n codi o'r categori hwn.

Does dim dwywaith y bydd hwn yn gyfnod anodd a all beri straen i'r menywod a'r teuluoedd dan sylw, yn ogystal ag aelodau o staff y Bwrdd Iechyd. Bydd angen i'r Bwrdd Iechyd sicrhau bod yr holl adnoddau a mecanweithiau angenrheidiol ar waith i ddarparu'r cymorth emosiynol, ymarferol a gweinyddol y bydd ei angen i gefnogi'r broses cyn i'r wybodaeth gael ei rhannu â menywod a theuluoedd, neu ei rhyddhau i'r parth cyhoeddus.

Bydd angen i'r Bwrdd Iechyd esbonio beth mae wedi'i wneud ers adolygiad y Colegau Brenhinol i wneud ei wasanaethau'n fwy diogel ac yn fwy effeithiol. Yn ogystal â hyn, bydd angen iddo ddangos bod diwylliant y sefydliad wedi newid hefyd. Yn benodol, bydd angen iddo ddangos bod y menywod a'r teuluoedd mae ei fethiannau blaenorol wedi cael yr effaith fwyaf arnynt yn rhan flaenllaw o sut mae'n meddwl ac yn dangos ymrwymiad gwirioneddol i weithio i wella mewn modd agored, tryloyw, ymatebol a thosturiol.

Mae uwch arweinwyr y sefydliad wedi nodi bod hwn yn gyfle sylweddol i ailadeiladu ymddiriedaeth a hyder y cyhoedd ac mae'n datblygu ei gynlluniau yn unol â hynny. Fodd bynnag, byddai'r Panel yn annog y Bwrdd i'w sicrhau ei hun bod y cynlluniau hynny'n ddigon cynhwysfawr a chadarn i reoli beth fydd heb os yn gam pwysig ymlaen yn ei daith tuag at wella, ac yn un a allai fod yn anodd.

Y CAMAU NESAF - Cam 1: Byddai'r Panel yn annog y Bwrdd lechyd i gymryd camau i'w sicrhau ei hun bod y cynlluniau y mae wrthi'n ei datblygu i reoli'r broses o roi adborth ar adolygiadau clinigol yn gadarn ac yn gynhwysfawr.

